

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

Internetconsultatie Aanscherping van de generieke kwalificatie-eisen voor loopbaan en burgerschap in het mbo

De Federatie Christelijk MBO en Verus zijn beide pleitbezorgers van onderwijs dat verder gaat dan de theoretische en praktische voorbereiding op de arbeidsmarkt, dan het leren van een vak. Onderwijs heeft een vormende taak en draagt zo bij aan de persoonlijke identiteitsontwikkeling van studenten zodat zij als burgers hun plek in de samenleving kunnen innemen. Wij zijn dan ook positief gestemd over de voorgenomen wijziging van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) waardoor het bevorderen van kritische denkvaardigheden van studenten expliciet benoemd wordt in deze wet.

We maken twee opmerkingen over kritisch denken in het MBO en vragen aandacht voor drie belangrijke voorwaarden voor het bevorderen van kritisch denken in deze onderwijssector.

Er gebeurt al veel

Allereerst, de wetwijziging komt voort uit een conclusie van een recent onderzoek van het Expertisecentrum Beroepsonderwijs waarin staat dat sociaal-culturele vaardigheden beter zijn ingebed in het mbo dan kritische denkvaardigheden. Wij willen benadrukken dat in het MBO heel veel positiefs gebeurt op het terrein van kritische denkvaardigheden. Dit blijkt ook uit het bovengenoemde onderzoek. Hoewel kritische denkvaardigheden wat minder structureel zijn ingebed in het curriculum dan sociaal- culturele vaardigheden, neemt dit niet weg dat het bevorderen van kritisch denken voor veel docenten(teams) een belangrijk doel is. Zij stimuleren leerlingen vragen te stellen, te reflecteren op hun eigen ideeën en standpunten en op die van hun medestudenten. Zij dagen leerlingen uit om zich te verplaatsen in een ander en confronteren studenten met verschillende invalshoeken van een kwestie. Dat gebeurt in het kader van burgerschap en loopbaanbegeleiding maar ook in gesprekken over en binnen de context van het beroep. Zoals uit het bovengenoemd onderzoek blijkt zet het grootste deel van de docenten in het MBO zich in voor de bevordering van de kritische denkvaardigheden van hun leerlingen. Het is de vraag of de voorgenomen wijziging voor deze docenten in hun dagelijkse praktijk merkbaar zal zijn.

Speciale aandacht voor niveau 1 en 2

Ten tweede willen we aandacht vragen voor de studentenpopulatie van het MBO en dan vooral de studenten op de niveaus 1 en 2. Vaak is veel aandacht nodig voor het ervaren en kennen van basale normen en waarden in onze samenleving. Dat is extra ingewikkeld in een samenleving die daarin steeds meer diversiteit laat zien. Door het vervullen van een voorbeeldrol en door gesprekken leren docenten aan leerlingen hoe ze op een goede manier met elkaar en met situaties om kunnen gaan. Kritische denkvaardigheden zijn voor deze groep vaak een enorme uitdaging. Dat neemt niet weg dat wij van mening zijn dat het noodzakelijk is om hier aandacht aan te besteden. Het is daarbij wel van belang dat deze studenten op hun eigen niveau worden uitgedaagd tot kritisch denken en dat verwachtingen realistisch zijn.

De bevordering van kritisch denken heeft drie noodzakelijke voorwaarden waarvoor we aandacht willen vragen, namelijk het belang van de pedagogische relatie in het onderwijs, de school zien als gemeenschap en oefenplaats en tot slot de erkenning van het belang van docenten die zich zeker genoeg voelen gesprekken over lastige thema's zoals radicalisering, vluchtelingen, religie, vrijheid van meningsuiting en seksuele geaardheid met studenten aan te gaan.

Belang pedagogische relatie

Zonder een pedagogische relatie tussen student en docent, zal het bevorderen van kritische denkvaardigheden bijna onmogelijk zijn. Deze relatie kenmerkt zich onder andere door sensitieve interactie, aandacht, respect, vertrouwen en waardering. Hierdoor ontstaat een veilige sfeer waarin leerlingen zich kunnen uiten, vragen kunnen stellen en fouten mogen maken. De bevordering van kritisch denken vraagt om een investering in de pedagogische relatie.

Gesprek docenten en schoolleiding onderling

Ook zien wij de school als gemeenschap waar men staat voor bepaalde sociale en morele waarden als voorwaarde om het kritisch denken van leerlingen te stimuleren. Het vraagt van school en teams om een pedagogisch-didactische visie, om een visie op de goede manier van omgaan met elkaar en dwingt tot een reflectie op het eigen moreel kompas en het moreel kompas van anderen. (Zie bijvoorbeeld het kwaliteitskompas van de Federatie Christelijk MBO). Van docenten en leidinggevendenden in MBO-instellingen vraagt het een continue verhouding tot en beoordeling van alle verschillende stemmen die klinken in de scholen. Het bevorderen van kritische denkvaardigheden betekent daarmee dat docenten en schoolleiding onderling open met elkaar spreken over gevoelige thema's en hierin hun waarden en normen ter discussie durven stellen.

Docenten met lef

Tot slot vraagt de bevordering van kritisch denken van docenten enorm veel lef. Zij moeten zich zeker genoeg voelen om lastige thema's met leerlingen te bespreken, om kunnen gaan met meningen die haaks staan op hun eigen ideeën en dit op zo'n manier doen dat het als zinvol wordt ervaren door alle betrokkenen. Wij zijn daarom ook blij met de extra ondersteuning die aan docenten geboden wordt door onder andere het instellen van het Platform Burgerschap. Wanneer docenten ervaren dat zij onderdeel zijn van een geheel, terug kunnen vallen op collega's, steun kunnen verwachten van hun leidinggevende en in openheid en eerlijkheid met elkaar het gesprek kunnen voeren over eigen morele waarden, twijfels en vragen, zal dit versterkend werken. Het is belangrijk dat iedereen rolmodel wil zijn voor studenten.

Meer dan kritisch denken

Tot slot willen wij nog meegeven dat met het bevorderen van kritische denkvaardigheden, de algemene vorming en de persoonlijke ontplooiing van de student waar de WEB aan zegt bij te dragen niet volledig afgedekt is. Dit gaat veel verder dan kritisch denken alleen. Onderwijs dat zegt hieraan bij te dragen heeft bijvoorbeeld ook aandacht voor het leren omgaan met goede en minder goede ervaringen in het leven, spreken over inspiratiebronnen en authentieke ervaringen, ontmoetingen tussen mensen hoe verschillend hun herkomst en identiteit ook is en dromen van en werken aan een betere wereld